

ҒЫЛЫМИ МЕНЕДЖМЕНТ МЕКТЕБІНІҢ СИПАТТАМАСЫ.

**МЕНЕДЖМЕНТ
ЭВОЛЮЦИЯСЫ**

- XX ғасырға дейін ұйымды жүйелі басқару жүйесіне байланысты сұрақтар ешкімді қызықтырмады, дегенмен XIX ғасырдың басында Роберт Оуэн өзінің көп уақытын ұйымның мақсаттарына басқа адамдардың көмегімен жету мәселелеріне арнады. Тұрақ – жай беріп, жұмыстың жағдайын жақсартып, қосымша еңбекақы төлеп, материалды өңдеушілікті дамытты. Қоғамның дамуы жүйелі басқаруды талап етті. Англияда өнеркәсіптік революция басқаруға деген қызығушылығы артырады. 1911 жылы **Фредерик Тейлордың** «Ғылыми басқару принциптері» еңбегі жарық көрді. Басқарудың ғылыми пән ретіндегі дамуы алға қадам жасауға әкелмеді.
- Басқарудың теориясының жетістігі басқа математика, әлеуметтану облысындағы білімдердің жетістіктерімен байланысты болады.

Менеджмент эволюциясы

Еңбектік қызметті ұйымдастыру жүйесі – менеджмент ғылым ретінде АҚШ-та XIX-XX Ғ.Ғ. пайда болды. Осы кезеңдегі менеджменттің негізгі бағыттары (мектептер):

- **Тейлор, Гильберт және т.б. ғылыми басқару мектебі (1885-1920) еңбектің ұтымдылығы, материалдық қызығушылық тиімділігінің жоғарылауына әкеледі**
- **Файоль, Вебер және т.б. классикалық мектебі (1920-1950)-басқарудың жан-жақты принципі;**
- **Маслоу және т.б. адамдық қатынастар мектебі (1930-1950) – адамдар арасындағы қарым – қатынастар;**
- **Арджирис, Маркерттің іс-арекет мектебі – психологиямен әлеуметтану негізіндегі адамдық потенциалды максималды қолдану;**
- **Винер, Аккофаның көлемдік мектебі – оқиғаларды компьютерлі математикалық үлгілеу.**

Ғылыми басқару мектебі, 1885 – 1920

Мектептің көрнекті өкілдері – **Фредерик Тейлор**, Френк және Лилия Гилберт. Классикалық мектептің негізін қалаушы болып Фредерик Уинслоу Тейлор саналады. Тейлорға дейін еңбек өнімділігін жоғарылату қозғаушысы «пәндік» принцип болды – қанша жасасаң, сонша аласың. Дегенмен бұл амал XIX ғасырдың басында өзінің қызметін жойды. Өнеркәсіптің дамуымен қоса басқару осындай қарапайым негіздеме алмады. Тейлор еңбекті жеке жұмысшының өз талқылауы алмастыратын көптеген заңдар мен формулаларды, ережелерді шығаратын және статистикалық есеп, өлшеу олардың қозғалысы арқылы тиімді пайдаланатын еңбекті ұйымдастыруды ойлады. Тейлордың пікірін орындаушы өндіріс процесін толығымен игеруге жағдайы келмеді, әсіресе, ол үнемі өзгеріп тұратын қозғалыс. Осылайша ғасырдың басында басқарушының рөлі орындаушы не істейді, қалай істейді, қандай көлемде істеу керектігі туралы шешумен негізделді.

- **Тейлор орындаушының жұмысын құрамды бөліктерге бөлді. Бөлік қозғалыстарды хронометрлеп, ал жұмыс күндерін секундтармен белгіледі.**
- **Ф. Тейлор ұсынған әдісті қолдана отырып жұмыс күйінде 12,5 тонна жүкті тасымалдайтын жоғары маманды жүк тиеуші 47 тонна салмағы бар жүкті тасымалдады.**
- **Тейлор тәжірибеде жұмысшының өз жұмыс күнін ұзақ уақытта ұтымды жіберуін анықтап, жұмыстың белгілі біркөлемін тапты.**

- **Тейлордың теоретикалық жұмыстарын ережелерге сәйкес, неміс әлеуметтанушы Макс Вебер талдаған, негіздеген қатаң тәртіп жұмыстың неғұрлым тиімді әдісі болып табылатындығын негіздеді.**
- **Бөлек құрамды элементтерге жіктелінген жұмыс – қатаң регламентация мен бақылауға негізделген Тейлор-Вебердің теориясына негізделген қозғалыстар .**
- **Классикалық мектеп үшін арнайы сағаттар – микрохронометр және кинокамера арқылы Ырэнк және Лилия Гилбертзерттеулері бір үлгідегі болып табылады және ол сағаттар еңбекті ұйымдастыру 17 кол саусақтарының элементарлы қозғалыстарына негізделгендігін сипаттады.**

Мектептің басты негіздері: